

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Sectio II [i.e. III]. De Impedimentis matrimonii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)

SECTIO III.

DE

IMPEDIMENTIS MATRIMONII

CAPUT I.

*De impedimentis matrimonii in genere
& de impedimento erroris & voti in specie*

Sacramentis omnibus commune est, ut aliquando accedente quandoque causa, aut nulla sint, aut suo careant effectu; quando videlicet aliquando deest vel ad illorum substantiam, vel ad debitorum eorum celebrationem pertinens, vel quando necessarias non habent dispositiones ad Sacramenti gratiam accipiendam. Matrimonium tamen plura præ cæteris habet impedimenta; primo quia matrimonium non solum est Sacramentum, sed etiam civilis Contractus; contractus autem pluribus modis aut natura sua vel lege possunt infirmari: secundo quia matrimonium carnali copula consummatur, quæ multipliciter potest impediri.

Hæc impedimenta partim a naturali lege, partim ab ecclesiastica promanant. Primi generis sunt error, impotentia, vis, consanguinitas in primo gradu, & alia hujusmodi. Alterius generis sunt tempus vetitum, Ordo sacer, consanguinitas in remotiori gradu, affinitas, clandestinitas, votum, crimen, ligamen, & honestas.

Certum est potuisse Ecclesiam nova matrimonii impedimenta statuere; sicut revera Tridentinum Concilium (*Seff. 24.*) clandestina matrimonia nulla esse iussit, sic contrahentes inhabiles ad contrahendum declarans; anathemate quoque illos percellit, qui dixerint non posse Ecclesiam nova impedimenta statuere. Ratione id nititur, quæ exigit, ut Ecclesiarum Rectores, nempe Episcopi possint eas leges condere, quæ ad bonum regimen pertinent. Quamobrem in veteri lege Moyse Judæis vetuit, ne Chanaan filias ducerent: *Non inibis cum eis fœdus, neque sociabis cum eis conjugia: filiam tuam non dabis filio ejus, nec filiam illius accipies filio tuo: sic* in Deuteronomio (*cap. 7.*) loquitur, aliaque ibidem impedimenta decernit. In Levitico (*cap. 18.*) consanguinitatis gradus enumerat, in quibus vetitum est matrimonia inire.

Principes quoque sæculares subditorum suorum matrimoniis impedimenta addere possunt, ut reipublicæ bono serviant, cui debent consu- lere. Hinc in Gallia lege cautum est, ne Prin- cipes e regio sanguine orti sine Regis consensu uxores ducant; etenim si hujusmodi Principibus liceret ex quacumque familia uxores sibi pro li- bito eligere, evenire facile posset, ut amore, ambitione, vel ira abducti fœdera inirent rei- publicæ bono nociva, & regni hæredes gignæ- rent regno indignos (a).

Quæ-

(a) Doctor Angelicus celebrem illam hac ætate controversiam, utrum Principi sæculari liceat impedimenta matrimonii statuere, paucis ita de-

Quædam impedimenta matrimonia fieri volunt, sed facta non retractant; quædam autem & fieri matrimonia prohibent, & jam facta nulla esse decernunt. Primi generis illa sunt, quæ ad matrimonii substantiam non pertinent, nec contrahentes ad contrahendum inhabiles reddunt, sed quæ tantum ex Ecclesiæ præcepto matrimonii celebrationem impediunt. Quæ vero matrimonium nullum reddunt, hæc sunt videlicet error, conditio, votum, consanguinitas, crimen, ætus disparitas, vis, Ordo, ligamen, honestas, furor, affinitas, clandestinitas, & impotentia.

Error debet esse circa personam, non circa ejusdem qualitatem (a). Si exempli gratia

cidit: Matrimonium, in quantum est in officio naturæ, statuitur jure naturæ; in quantum est in officio civitatis, statuitur jure civili: in quantum est Sacramentum, statuitur jure divino: & ideo a qualibet diſtarum legum (naturalis scilicet, humanae & divinæ) potest persona effici ad matrimonium illegitima. Et vero matrimonium, si civilis contractus est, & sub hac ratione in officium civitatis vergit, totius reipublicæ fundamentum esse videtur: illius proinde erit ipsius ad bonum totius civitatis ordinare, & cura civitatis est commissa. Præterea hæc non esse putanda est potestas Principum Christianorum circa matrimonii contractum, ac fuerit olim potestas Regum Hebræorum, & nunc est Principum infidelium in eundem contractum. Vid. P. Gervasio lib. V. de Sacram. matrimonio cap. 7. pag. 897. Edit. Viennensis 1766.

(a) Supponit hic Auctor errorem circa qualitatem tantum accidentalem; quæ cum non sit circa

Claudinus Catharinam ducat, putans se Mariam ducere, nullum est matrimonium; si vero Mariam ducat pauperem & deformem, putans se divitem pulchramque uxorem ducere, hic error matrimonium non reddit invalidum. Jacob Liam duxit putans hanc esse Rachelem: mane se deceptum cognovit, postquam matrimonium jam consummaverat; sed novo consensu validum illud reddidit. Prima nocte cum Lia concumbens materialem fornicationem commisit, non formalem; nec peccavit, quia ignorans fecit, putans se cum Rachele concumbere, quam ducere voluit uxorem. Sanctus Augustinus (*Lib. 22. contra Faust. cap. 52.*) historiam hanc explicat allegorice.

Matrimonium non consummatum per alterius conjugum in Religionem ingressum solvitur. Tridentinum Concilium sic definiit in-
quiens: *Si quis dixerit matrimonium ratum non consummatum, per solemnem Religionis professionem alterius conjugum non dirimi, anathema sit.*

stantiam contractus, matrimonium non dirimit; si autem qualitati accidentali alligetur intentio contrahentis, tunc ejus defectus vel redundat in ipsam personam, quæ eligitur, vel certe tollit consensum illius, qui nonnisi sub tali qualitate contractum inire intendit: unde error in hoc casu, licet circa qualitatem versaretur, matrimonium redderet invalidum. Tunc autem censetur intentio contrahentis esse hujusmodi qualitati alligata, quando illa finem primum cum tali persona contrahendi constituit. Confer. hac de re Cl. P. Amort *Theol. Moral. Tom. 2. Tract. 15.*

fit. Veterum Pontificum decisiones, plurimumque Sanctorum exempla Tridentini decretum præcessere (*De convers. conjug. § 27. qu. 2.*) Decretales pleræque sub variis titulis idem statuunt.

Ex sancto Epiphanio (*Hæresi. cap. 78.*) & sancto Ambrosio (*De virgin. l. 3. c. 4.*) novimus, sanctum Paulum Theclam fidei mysteriis imbuisse, atque eidem auctorem fuisse, ut sponso dimisso virginitatem suam Deo dicere. Eandem historiam sanctus Augustinus contra Faustum Manichæum scribens sic narrat: *Taceo nunc vestrum periculum. Ipsi jam timeo Apollonio, ne dæmoniorum doctrinam intulisse tunc Iconio videatur, cum Theclam oppignoratam jam thalamo in amore sermone suæ perpetuæ virginitatis incendit.*

Sancta Cæcilia prima nuptiarum nocte a Valeriano sponso suo se tangi non permisit, quia suam Deo dicaverat virginitatem.

Refert sanctus Augustinus (*Lib. 8. Confess. cap. 4.*), duos Imperatoris aulicos, lecta sancti Antonii vita, sponfas suas reliquisse, ut eremiticam vitam susciperent; ipsasque, hac mutatione audita, simile vitæ genus amplexas.

Si post exempla rationes libet inquirere, tres potissimas reperiemus. Prima est, quia semper licet a minus perfecto statu ad perfectiorem transire. Porro religiosus status sane est matrimonii statu perfectior. Hunc igitur licet deferre, ut alter eligatur, quando sine alterius injuria

juris eligi potest, sicut evenit cum matrimonium nondum est consummatum. Etenim si consummatum esset matrimonium duplex damnum immineret, filio videlicet forte concepto, seu filiis jam natis, qui patris matrisve in religionem ingressu eorundem auxilio privarentur; præterea conjux in sæculo manens non posset alteri nubere, durante priori vinculo; neque hoc soluto tam facile posset nubere post amissam virginitatem.

Deinde duplex distinguendum est matrimonii vinculum; aliud spirituale, quod ex solo conjugum consensu oritur, & aliud carnale, quod ex carnali conjunctione provenit. Porro postremum hoc vinculum morte corporali solvitur. Æquum igitur est, ut & spirituale civili & spirituali morte, qualis est religiosa professio, solvatur.

Tertio Christus Dominus apud sanctum Matthæum ait: *Dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Itaque jam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet* (Cap. 19.). Hinc inferre licet, quod quamvis post carnalem conjunctionem matrimonium solvi nequeat, cum per illam facta sit duorum conjugum una caro; attamen ante istam conjunctionem solvi aliquo modo potest, quod tunc Ecclesia fieri decrevit, quando alter conjugum religiosum statum amplectitur.

Quemadmodum religiosa professio matrimonium non consummatum solvit; ita contra conjugum

jugum

jugum continentia illud non solvit, nec verum matrimonium esse desinit inter conjuges, qui qualibet carnali conjunctione abstinēt.

Primo quia carnalis cohabitatio non est de matrimonii essentia. Antequam peccaret primus homo, inter ipsum Evamque verum constabat matrimonium, quamvis nondum carnali copula juncti fuissent; ipsis enim dixit Deus: *Crescite, & multiplicamini (Genes. 2.)*: & Adam ex lateris sui costa Evam formatam videns ait: *adhærebit homo uxori suæ.*

Secundo in matrimonii definitione nulla de carnali conjunctione fit mentio; unde inferunt illam non esse de matrimonii essentia.

Tertio conjugum sanctificatio, quæ hujus Sacramenti effectus est, carnalem conjunctionem præcedit; ergo multo magis Sacramentum ipsum hanc conjunctionem præcedit, nec ab illa pendet.

Quarto sancti Patres inter sanctum Joseph sanctamque Virginem verum fuisse matrimonium uno ore affirmant (inquit enim sanctus Augustinus *de Nuptiis lib. I. cap. II.*): *Omne nuptiarum bonum impletum est in illis parentibus Christi, proles, fides, Sacramentum. Proles cognoscimus ipsum Dominum Jesum: fidem, quia nullum adulterium: Sacramentum, quia nullum divortium. Solus ibi nuptialis concubitus non fuit, quia in carne peccati fieri non poterat sine illa carnis pudenda concupiscentia, quæ accidit ex peccato, sine qua concipi voluit, qui futurus erat sine peccato.*

Idem ante Augustinum sanctus Ambrosius docuerat inquiens: *Nec illud moveat, quod ait, qui Joseph accepit conjugem suam. Cum enim initiatur conjugium, tunc conjugii nomen affiscitur. Non enim defloratio virginitatis facit conjugium, sed pactio conjugalis. Denique cum conjungitur puella, conjugium est, non cum virili admixtione cognoscitur (De Virgin. t. 6).*

CAPUT II.

De impedimento matrimonium dirimente ex cognatione.

Triplex est cognatio: naturalis, legalis, & spiritualis. Naturalis cognatio appellatur consanguinitas: hæc est vinculum inter duas personas, quæ ex eodem proximo stipite descendunt, quod vinculum ex carnali generatione oritur, & matrimonium ad quartum usque gradum inclusive nullum reddit.

Ut cognoscatur cognatio, duæ distinguendæ sunt lineæ, recta, & collateralis. Recta linea illa est, in qua personæ una ab alia descendunt; sicut filius a patre, nepos a filio.

Hæc linea recta dividitur in lineam descendentium, quando descendendo per genitores geniti numerantur; aut in lineam ascendentium, quando a filiis ad patres numerando progredimur.

Linea collateralis illa est, in qua plures personæ ab eodem descendunt stipite, quamvis una aliam non genuerit: sic fratres in linea collateralis sunt consanguinei.

Ut

Ut sciatur in quo consanguinitatis gradu personæ sint, tres regulæ sunt observandæ. Prima quoad lineam rectam regula est, tot esse gradus, quot personæ, dempto stipite. Exempli gratia pater, filius, & nepos tres sunt personæ: si stipitem demas, qui est pater, patrem & filium reperies in primo esse gradu, filium & nepotem in secundo.

Secunda regula quoad lineam collateralem est, tot gradibus inter se distare personas, quot gradibus distant a communi stipite: hinc duo fratres sunt in primo gradu, duo consobrini in secundo, & sic de reliquis.

Tertia regula quoad eandem lineam collateralem est, gradum sumi a persona remotiore. Exempli gratia Petrus duos filios habet, Joannem & Paulum; Joannes autem filium habet Antonium, & nepotem Guilielmum. Si petas quo cognationis gradu sint conjuncti Paulus & nepos Joannis, id est Guilielmus, respondeo tertio, quia Guilielmus nepos Joannis tribus gradibus a primo stipite distat, nempe a Petro, siquidem cum quatuor in linea recta personæ extent, videlicet Petrus, Joannes, Antonius Joannis filius, & Guilielmus Joannis nepos, si unum demas, tres remanent. Igitur Paulus & Guilielmus Joannis nepos tertio consanguinitatis gradu sunt conjuncti.

Mundi initio, ut ejus incolæ auerentur, oportuit fratres sororibus in matrimonium copulari; sed postquam hi filios filiasque genuerunt, ab hujusmodi contrahendis matrimoniis des-

desitum est: fiebant præcipue matrimonia inter consobrinos, qui patrem vel matrem communem non habebant. Abraham Saram uxorem duxit filiam fratris sui, qui eodem patre natus erat, idest Thare, sed non eadem matre. Isaac uxorem duxit Rebeccam, quacum tertio consanguinitatis gradu iungebatur; Jacob vero uxores accepit Labani filias, qui matris suæ frater erat, quocum quarto consanguinitatis gradu erat coniunctus. Amram Levi nepos accepit uxorem Jochebed patruelem suam, quæ peperit ei Aaron & Moysen (Exod. 6.). In Levitico (cap. 18. & 20.) plures enumerantur consanguinitatis gradus, in quibus matrimonia contrahere Deus vetat.

Pluribus sæculis matrimonia ad septimum usque gradum Ecclesia prohibuit. Innocentius Papa III. in Lateranensi Concilio hanc septem graduum prohibitionem ad quatuor tantum restrinxit (Greg. ep. 21. lib. 12. Nicol. I. 35. qu. 3. c. nulli, c. non debet extra de cons. & affin.), & Gregorius IX. hanc Constitutionem confirmavit, quæ adhuc in Ecclesia servatur.

Præceptum aliquid prohibens tripliciter naturale vocari potest. Primo quia res vetita adeo intrinsece mala est, ut mutatione nulla fieri unquam bona possit; sicut Dei odium, mendacium, & idololatria. Secundo quia res prohibita est quidem semper & ubique intrinsece mala, non tamen in extrema necessitate. Exempli gratia, vetitum est aliena invito domino rapere; attramen potest pauper in extrema necessitate id

Godeau Theol. Mor. Pars II.   N n   invi-

invito etiam domino surripere, quo opus habet, ne fame pereat, quia in extrema necessitate bona omnia sunt communia. Tertio quia verita mala quidem est absolute considerata, sed mutatis circumstantiis bona & permissa esse potest. Exempli gratia, hominem occidere est intrinsece malum, sed si per iudicis sententiam reus occiditur, non est ista actio mala.

Consanguinitas non ex naturali præcepto prohibetur, tertiive generis nullum reddit matrimonium. Etenim nulla est consanguineorum intrinsece mala conjunctio, ut nequeat Deus ab illa dispensare; quamvis consanguineorum conjunctio, quocumque gradu fiat, nude spectata, turpis sit & mala, ideoque naturæ lege vetita. Admodum dici generatim nequit, hujusmodi conjunctiones naturali lege esse prohibitas; siquidem ob justam aliquam causam, & in pluribus circumstantiis licitæ esse possunt. Quamobrem oportet, ut positivæ etiam specialesque leges existant, quæ determinant circumstantias, in quibus matrimonium inter consanguineos initum non solum sit illicitum, sed etiam nullum, nam quæ ad nullitatem lex specialis requiritur, siquidem multa facta tenent, quæ fieri prohibentur, præcipue in contractibus.

Hinc præceptum matrimonia inter consanguineos prohibens, secundo tantum modo naturale dici potest, ita ut hujusmodi matrimonia non solum illicita sint, sed etiam nulla.

Primo prohibetur matrimonium inter filium & matrem. Secundo prohibetur inter filium & patrem.

patremque. Nationes quælibet solo naturæ ductu hæc matrimonia detestatae sunt, & Persarum morem, apud quos filius cum matre matrimonium inibat, reliquæ nationes damnarunt. Tertio prohibetur matrimonium inter fratrem ejusque germanam sororem, id est ex iisdem natam parentibus. Quarto prohibetur inter fratrem & sororem, quæ ex eodem patre, vel ex eadem matre nata sit. Quinto prohibetur inter privignum & novercam: quod peccatum sanctus Paulus in incesto Corinthio excommunicatione puniit. Sexto prohibetur inter vitricum & privignam. Idem de illis statuendum est, qui in linea recta quocumque gradu sunt juncti, de patruo scilicet, avo, & abavo, cum suis filiabus, aut neptibus. Ratio hujusce prohibitionis est pudor & reverentia, quam iis, qui se genuerunt, & quos patres vocant, patribus nempe, avis, abavisque debent filii exhibere. Civiles leges hæc matrimonia prohibuere, ut ex Justiniani Institutionibus discimus (*tit. de nuptiis*). Egregie sanctus Thomas de hisce prohibitionibus agit, quarum (*2. 2. qu. 154. art. 7.*) plures affert rationes (*a*).

Cate-

(a) Qui scienter attentant in prohibitis hisce seu consanguinitatis, seu affinitatis gradibus matrimonium contrahere, in utroque Jure graves pœnas incurrunt; de Jure canonico excommunicationem ipso facto a Clem. V. in Concilio Viennensi Generali latam per *Clem. un. l. t.* subeunt: debent etiam publice ut excommunicati denunciari. De Jure Civili Josephus I. Imperator pro Romano Imperio in Ordinat. Criminali art. 19 sanc-

N n 2

xit,

Cætera vero inter consanguineos & affina matrimonia, præter hæc recensita, cum non sint neque illicita, neque nulla, & cum graduum prohibitio, quæ in Levitico legitur, ad Mosaicam legem pertineat, nec Christi fideles obligare possit, siquidem Dei Filius in Evangelio nihil ad id spectans præcepit; merito infertur, nullum gradum præter recensitos, neque naturali jure, neque divino, Fidelium matrimonia posse impedire. Quapropter facultas datur est Ecclesiæ, ut legibus suis definiat, intra quos gradus matrimonia contrahere liceat, vel eadem contrahere non sit permissum; imo etiam invalide contrahantur; siue ad matrimonii honorem servandum, siue ad hominum concordiam tuendam, siue ad plura animarum damna vitanda. Deus in universum statuit, ut legitimæ personæ essent Sacramenti matrimonii subiectum, & ad illud suscipiendum aptæ; sed Ecclesiæ suæ auctoritatem tribuit declarandi, quæ sint legitime personæ & ad contrahendum aptæ; quæ matrimonii sint impedimenta: proinde potest ipsæ hæc impedimenta restringere, aut relaxare, & que dispensare in iis gradibus, in quibus iure ecclesiastico, non autem naturali, matrimonium est vetitum. Hac semper auctoritate usa est Ecclesia; & sanctus Gregorius magnus Angli-

---

xit, ut incestus inter parentes, & proles, inter cognatos in primo, & secundo gradu, & inter affines in primo gradu lineæ rectæ gladio puniatur. Hæc serviunt vel maxime Confessariis, & Parochis ad absterrendum fideles ab ejusmodi incestibus intuitu tam gravis poenæ & infamiæ.

post eorum statim conversionem permisit, ut in quarto & in tertio etiam consanguinitatis gradu matrimonia contraherent. Tridentinum Concilium anathematè perculit hæreticos, qui docent Ecclesiam hujusmodi dispensationes concedere non posse. Caute tamen debent Pontifices hac facultate uti, & præcipue in secundo gradu non est dispensandum, ut ait Tridentinum, *nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam.* Hispaniarum Reges consuetudine gaudent, ut amitas suas neptesque ducere possint uxores, ne regni jus extra regiam familiam exeat. At hujusmodi matrimonia felices non semper successus habuere; timendum imo est, ne occulto Dei judicio divina maledictio super ipsa descenderit. Porro si id affirmare licet de Regibus, qui ex publicis causis matrimonia ista celebrare possunt; privatis multo magis timendum est hominibus, qui non ex publicis causis, sed ex cupiditate, aut ex avaritia hujusmodi matrimonia contrahunt.

Idem dicendum est de gradibus affinitatis, quæ a marito contrahitur cum uxoris suæ consanguineis; & ab uxore cum consanguineis viri sui. In veteri Lege tenebatur frater fratris sui absque liberis defuncti uxorem ducere, ad fratris semen suscitandum. Ad septem olim gradus impedimentum affinitatis extendebatur, at in Lateranensi Concilio ad quatuor tantum est reductum, in quibus si absque Pontificis, aut Diocesani Episcopi dispensatione matrimonium contrahitur, est invalidum.

Duplex est spiritualis cognatio, quæ matrimonium contrahere vetat, & contractum infirmat. Prima est paternitas; quæ contrahitur inter baptizantem, si sit laicus, & baptizatum, vel quæ contrahitur inter personam, quæ de Baptismo puerum suscipit, aut de Confirmatione, & baptizatum ipsum, aut confirmatum. Secunda est compaternitas, quæ contrahitur a baptizante, & ab eo, cui puerum de Baptismo suscepit, cum carnali patre & matre baptizati. Hujus cognationis ratio est, quia Baptismus est spiritualis generatio, cui eadem reverentia est debita, quæ carnali paternitati tribuitur. De jure antiquo spiritualis cognatio oriebatur inter legitimos & naturales baptizantis filios & baptizatum, item inter legitimos patrini filios, & baptizatum, quæ vocabatur confraternitas: a Tridentinum Concilium (*Sess. 24. cap. 2.*) hanc sustulit, ideoque nullum hodie oritur impedimentum inter patrini aut baptizantis filios & baptizatum. Præterea *sancta Synodus statuit, ut unus tantum, vel unus & una baptizatum de Baptismo suscipiant; inter quos ac baptizatum ipsum & illius patrem & matrem, nec non inter baptizantem & baptizatum, baptizatiq; patrem ac matrem tantum spiritualis cognatio contrahatur. Quod si alii ultra designatos baptizatum tetigerint, cognationem spirituales nullo pacto contrahant. Patrinorum uxores non amplius, ut olim, cognationem contrahunt cum baptizato, vel ejusdem parentibus.*

De impedimento matrimonium &c. 567

Si ante matrimonium hæc spiritualis cognatio contrahitur, illud celebrare ipsa vetat; si autem matrimonio supervenit, non potest illud solvere, sed solum marito vel uxori jus adimit debitum conjugale petendi, quando alteruter cognationem contraxit, nisi aut ex ignorantia invincibili, aut ex inevitabili necessitate illam contraxisset.

Legalis cognatio illa est, quæ ex adoptione oritur, cujus ope naturalium filiorum carentia supplet, qui horum loco extraneos sibi adoptat. Porro adoptio impedimentum est, quod matrimonium ad quartum usque gradum inclusive nullum reddit, sicut consanguinitas.

Tres gradus adoptio continet: primus est inter adoptantem & adoptatum, hujusque filios & nepotes. Secundus est inter adoptantis filios & adoptatum; filios, inquam, legitimos. Tertius est inter adoptantis uxorem & adoptatum, item inter adoptantem & adoptati uxorem. Horum graduum differentia est, quod secundus non est perpetuus, & solum durat usque dum filii sunt sub patris potestate; nam patris morte, aut filii emancipatione; aut patria potestate cessante, impedimentum cessat; primus vero tertiusque gradus impedimenta sunt perpetua, quæ solum Pontificis dispensatione tolluntur.

CAPUT III.

De aliis impedimentis dirimentibus.

Impedimentum conditionis illud est, quando aliquis imprudens mulierem servam uxorem ducit, ducere putans liberam.

Conditio etiam hoc sensu accipi potest, ut sit stipulatio rei alicujus faciendæ ante matrimonium, & quadruplex est. Prima est contra bona matrimonii, quæ sunt proles, fides, & indissolubilitas. Contra bonum proles hæc esse conditio, si quis puellæ diceret: Ego te uxorem ducam, si medicamenta sumpseris, ut sterilis fias. Contra bonum fidei ista esset conditio: Te ducam, si aliis te prostituturam promittis. Contra indissolubilitatem vero hæc: Mea eris uxore, donec aliam te ditiozem reperiam. Hæc tres conditiones matrimonium nullum reddunt (2. qu. 2. cap. solet. cap. aliquando.).

Secunda conditio vocatur turpis; quando maritus ab uxore petit, ut peccatum aliquod committat, quod tamen non est contra matrimonii bonum. Exempli gratia si dicat: Ego te uxorem accipio, si patrem tuum occidas, vel mille aureos fureris. Hæc conditio censetur non apposta, & nulla judicatur: quod si verum adfit consensus de præsentibus, in foro conscientie validum est matrimonium, licet in exteriori foro sit invalidum.

Tertia conditio est impossibilis; veluti si quis sciens sponsæ patrem esse mortuum dicat.

p. III. De aliis impedimentis dirimentibus. 569

Ego te uxorem accipio, si pater tuus consenserit. Hæc conditio sicut secunda censetur non appositata, & matrimonium in exteriori foro est validum: quod si interior consensus adsit, in foro quoque conscientia matrimonium valet.

Quarta conditio honesta est, & est duplex. Alia est conditio de præsentia, aut præteritis: exempli gratia si viro dicat mulier: Ego te maritum accipio, si dives es, aut si pater tuus consensit. Tunc si vera est conditio, valet matrimonium; si vero falsa est conditio, matrimonium est invalidum.

Alia est conditio de futuro, velut si quis dicat: Ego te uxorem accipio, si pater tuus centum aureos mihi dabit. Tunc adest matrimonium, quando impleta est conditio, si contraheutes in eadem persistunt voluntate. Antequam vero impleatur conditio, nullum adest matrimonium; quod si interim vir aliam ducat, valet hoc secundum matrimonium; sed vir illud contrahens mortaliter peccat (*de condit. appos. cap. super ea.*).

Impedimentum raptus est, quando quis puellam de parentum suorum, aut tutorum domo rapit, & donec rapta in raptoris est potestate, si matrimonium contrahitur, illud est nullum. Ita decernit Tridentinum Concilium, additque: *Raptor ipse, ac omnes illi consilium, auxilium, & favorem præbentes sint ipso jure excommunicati, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces; & si Clerici fuerint, de proprio gradu decident. Teneatur præterea raptor*

ptor mulierem raptam, sive eam uxorem duxerit, sive non duxerit, decenter arbitrio iudicis dote re (Sess. 24. cap. 6.).

Impedimentum criminis duplex est, aliud ortum ex homicidio, aliud ex adulterio. Ex homicidio, quando Antoninus exempli gratia uxoratus, volens cum Joanna matrimonium contrahere, uxorem suam occidit, si Joanna quoque crimen participet, & hoc sine homicidio fiat. Si harum conditionum alterutra desit, nulli si ambo crimen non participant, nullum est impedimentum.

Ex adulterio autem tripliciter impedimentum oriri potest. 1. Quando Petrus exempli gratia Nicolaum occidit, ut ejus ducat uxorem, qua adulterium commisit. 2. Si Claudius uxoratus matrimonium cum Catharina contrahat, quæ prioris matrimonii notitiam habet, & cum eadem concumbat. Si postea Claudii uxor moriatur, non potest ipse Catharinam ducere. 3. Si Petrus uxoratus cum scemina virgine carnaliter peccet, se illam ducturum promittens post uxoris suæ mortem.

Ordinis impedimentum est, quando quis sacris Ordinibus constitutus matrimonium contrahit.

Ligaminis impedimentum est, quando uxoratus, antequam matrimonium consummaverit, aliam ducit.

Si mulier maritum suum mortuum certo potestans alteri nubat, aut vir uxorem suam mortuam

p. III. De aliis impedimentis dirimentibus. 571

credens aliam ducat, neuter peccat, etiamsi conjugale debitum reddat & petat. Ubi vero novit mulier maritum suum adhuc vivere, non debet ipsa secundo marito debitum ultra reddere: quod si dubitat an maritus vivat, a petendo debito oportet ut absteineat, reddere autem semper debet. Vivens vero maritus uxorem suam primam recipere, nisi compertum sit ipsam cum secundo concubuisse, etiam postquam novit primum maritum adhuc vivere.

Votum solemne in religione ab Ecclesia approbata emissum reddit nullum matrimonium, si tertium sancti Dominici aut sancti Francisci Ordinem excipias. Clericus, qui post Ordinem sacrum, & Religiosus, qui post emissam professionem matrimonium contrahit, excommunicatur juxta Clementinam, & juxta Regum nostrorum edicta morte est plectendus (*Clement. 1. de consangu. & aff.*).

Cultus, seu religionis disparitas nullum pariter matrimonium reddit. Intelligendum id est de idololatriis cum christianis; ita ut nequeat infidelis christianam mulierem uxorem accipere; neque christiana mulier infideli nubere, siquidem invalida sunt hujusmodi matrimonia. Hæc matrimonia prohibet Apostolus inquit: *Notite jugum ducere cum infidelibus* (2. Cor. 6.): Tertullianus (*ad Ux.*) fidelis cum infideli matrimonium vocat adulterium; & sanctus Cyprianus membrorum Christi prostitutionem. Primum Arelatense Concilium, & secundum Aurelianense (*can. 11. can. 18.*) præcipiunt, ut fidelis ab infideli conjuge separetur.

In-

In veteri Lege plura occurrunt exempla sanctorum Patriarcharum, quæ idololatrias fecerunt duxerunt uxores. Jacob Liam & Rachelem duxit, Joseph Ægyptiam mulierem, Moyse Medianitidem, Salmon Raab. Booz Ruth, David filiam Jessur, Salomon Pharaonis filiam; sed omnes istæ nubentes veri Dei cultum amplexe sunt. Chalcedonense Concilium fidelibus permittit, ut cum idololatriis matrimonia ineam, si spes affulgeat idololatrias ad veram fidem perverturos. Sic sancta Monica Patritio nupsit, et Clotildes Regi Clodoveo, quos utraque ad veram fidem perduxit. Apostolus Paulus sic ait: *Nam cæteris ego dico, non Dominus. Si quis frater uxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam. Et si qua mulier fidelis habet virum infidelem, & consentit habitare cum illo, non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidem, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidem; alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt. Quod si infidelis discedat; non enim servituti subjectus est frater aut soror in hujusmodi, in pace autem vocati nos Deus (1. Cor. 7.).*

Si infideles conjuges christianam religionem suscipiunt, debent in matrimonio antea inito permanere, quamvis illud contra canonicas leges contraxerint, dummodo nullum contra naturale jus adsit impedimentum. Hinc si in secundo, tertio, aut quarto consanguinitatis gradu contraxerunt, debent in matrimonio persistere.

quia hi gradus a canonico jure prohibentur, cui infideles minime sunt subiecti. Quod si in primo consanguinitatis gradu matrimonium celebrant, pater cum filia, filius cum matre, cum fratre soror, hæc sunt dissocianda conjugia, utpote naturæ juri repugnantia, & ab initio nulla.

Infideles (*cap. gaudemus, de Divortiis.*), qui plures duxere uxores, ad fidem conversi debent primæ, cum qua matrimonium inierunt, adherere: quod si nolit ista fidem suscipere, possunt e reliquis, quæ fidem suscipiunt, quam maluerint, eligere, cum qua denuo matrimonium contrahent (a).

Quando

(a) Advertunt hic Theologi, quod in casu, quo ambo conjuges infideles ad fidem Catholicam convertuntur, non teneantur renovare hujusmodi conjugati coram Parocho matrimonium; quia hæc renovatio fit in actuali susceptione baptismi, in qua inter alia promissa servandi leges Christianas ad servandum etiam indissolubiter matrimonium sese obligant, consequenter sub hac obligatione junguntur, & sub forma generica precum ab Ecclesia benedicuntur: ita docent Amort *l. c.* Pichler *l. 4. tit. 1. n. 126.* Sanchez, Laymann & Bonacina. In casu autem, quo infidelis cum persona hæretica in loco, ubi Tridentinum promulgatum non fuit, matrimonium contrahit, Benedictus XIV. in rescripto particulari: *Singulari* edito anno 1749. ad Henricum Cardinalem, docet, tale matrimonium, si ambo convertantur ad fidem Catholicam, coram Parocho esse renovandum: quia matrimonium prius ob impedimentum cultus disparis omnino nullum fuit. Egre-
gio

Quando duorum Judæorum conjugum alteruter, sive vir, sive mulier, christianam fidem suscipit, filii parvuli huic sequi debent, & conjugum in judaismo permanente sunt separandi. Id intelligas de filiis non adultis, ante rationis usum, nam filii adulti in sua relinquendi sunt libertate, illosque ad fidem hortari decet, non cogere.

Cum hæreticis inita matrimonia illicita sunt, non autem invalida. Illiberitanum Concilium (*can. 15. 16.*), Laodicenum (*can. 13.*), Chalonense (*can. 14.*), & Toletanum tertium illa prohibent; & mortaliter quidem peccat catholicus hæreticam uxorem ducens, sed vale matrimonium.

Publicæ honestatis impedimentum (*cap. de sponsal. in 6.*) ex sponsalibus, & ex matrimonio rato, quamvis non consummato oritur. Hinc si Petrus exempli gratia sponsalia cum Jo-

gie de hac materia idem S. P. in eruditissimo opere de Synod. Dioces. l. 6. c. 4. differt. In casu autem, quo Catholici contrahentes contra Judicem vel mysta hæretico aut infideli contrahere jubentur, quid agendum sit, sacra Congregatio anno 1672. die 29. Novemb. sic respondit: *Quatenus Minister assistat matrimoniis Catholicorum, uti Minister Politicus, non peccare contrahentes: si vero assistat, ut Minister addidit Joannes non licere, & tunc contrahentes peccare mortaliter, & esse monendos.* Hanc decisionem Benedictus XIV. in Rescripto ad P. Simonem a S. Josepho anno 1746. die 17. Sept. Apostolica auctoritate confirmavit.

anna valide contraxit, vel cum ipsa matrimonio
nium etsi invalide inivit, non potest cum Joan-
næ consanguinea matrimonium contrahere.

De hoc impedimento Tridentinum Concilium
sic statuit: *Iustitiæ publicæ honestatis impedi-
mentum, ubi sponsalia quacumque ratione valida
non erunt, sancta Synodus prorsus tollit: ubi
autem valida fuerint, gradum primum non exce-
dat (Sess. 24. cap. 3.).*

Impedimentum impotentiae maxime est natu-
rale, quia prae reliquis opponitur matrimonio
(*cap. laudabilem, cap. litteræ, extra de frigid.
& malef.*); oportet autem hanc perpetuam ef-
se, nec absque miraculo sanandam, aut sine
gravi corporis animæve damno, & tribus jam
annis perseverasse. Oportet etiam ut matrimo-
nium ipsa præcesserit; nam quæ matrimonium
subsequitur, illud non dirimit: possuntque con-
juges, quibus hæc advenit, simul tamquam fra-
tres vivere, actus siquidem conjugalis, ut dixi-
mus, non est de substantia matrimonii.

Male hoc ævo impedimento isto plerique
abutuntur; multi enim conjuges, in quibus mu-
tuus conjugalis amor extinctus est, non dubitant
hoc impedimentum proferre, ut matrimonium
dissolvant. Mox maritus idem, qui se prius
impotentem fassus est, cum alia matrimonium
contrahit, & liberos gignit: hinc in perpetuo
vivit adulterio, & mortali vix expiabili peccato.

Senes, sterilesque personæ, quæ conjugii
opus exercere possunt, licet gignere non valeant,
pos-

pos-

possunt matrimonium contrahere. Pueri autem ante decimumquartum ætatis annum, & puella ante duodecimum non possunt valide contrahere, nisi malitia, ut Canonistæ loquuntur, suppleat ætatem.

Duplex est vis. Prima absolutam necessitatem affert, & omne adimit voluntarium, ne vim patienti liberum ullum motum relinquat; atque hæc vis matrimonium reddit nullum.

Alia est vis, qua fit ut voluntas metu ad id eligat faciatve, quod absque hoc metu ne faceret nec eligeret. Hæc vis voluntarium non penitus adimit, ita ut actio adhuc aliquo modo sit voluntaria; sicut cum mercator ad vitandum naufragium merces suas in mare projicit, eas projicit, quia vult projicere, quamvis periculi metus ad projiciendas impellat, qui si abesse, easdem non projiceret.

Præterea duplex distinguendus est metus; etenim alius est metus, qui in constantem virum cadere potest, & alius, qui in imbecillum infirmumque hominem: uterque autem justus esse potest, vel injustus. Primus timor cadens in virum constantem, quia gravia mala a levioribus seipsum distinguere, nec iisdem facile cedit, hic timor, inquam, matrimonium reddit nullum, quando est injustus: at metus, qui solum in imbecillum infirmumque hominem cadit, non reddit matrimonium invalidum.

Si constanti viro metus juste incutiatur; et impli gratia, si iudex mortem minetur alicui,

nisi puellam ducat, quam corrumpit; aut si reo optio detur, ut vel capitali sententiæ succumbat, vel meretricem ducat; hic metus invalidum non reddit matrimonium.

Ratio, propter quam metus injuste incussus matrimonium nullum reddit, est, quia cum matrimonium sit contractus indissolubilis, quidquid huic indissolubilitati repugnat, impedit, quin contractus sit validus. Porro metus constanti viro injuste incussus matrimonii indissolubilitati repugnat, & proinde consensus ex hoc metu præstitus matrimonium irritum facit: hunc vero metum indissolubilitati repugnare inde apparet, quod vim passus conqueri semper jure potest, quod vim passus conqueri semper jure potest, consensus suum fuisse vi extortum, ideoque petere, ut pristina sibi libertas donetur. Ille autem, cui metus juste incussus fuit, non potest jure conqueri, vi extortum fuisse suum consensum, siquidem justus fuit metus eidem incussus.

Quod de viro dixi, etiam de muliere est intelligendum, si quidem metus mulieri injuste incussus matrimonium ab ea initum nullum reddit, si ob incussum sibi metum ipsa contrahat: verum cum fœmina infirmioris sexus sit quam homo, levior etiam metus ejusdem consensum infirmare valet.

CAPUT IV.

*De ultimo impedimento dirimente scilicet
de clandestinitate.*

Impedimentum clandestinitatis consistit in defectu assistentiæ Parochi, & aliorum duorum testium ad contractum matrimonialem presentem; sancta Synodus Tridentina impedimentum hoc sessione vigesima quarta capite primo verbis istis introduxit: *Qui aliter, quam presente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parocho seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos S. Synodus ad sic contrahendum omnino inhabilis reddit, & hujusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit, prout eos præsentis decreto irritos facit, & annullat.*

Matrimonia igitur clandestina in iis locis, ubi concilium præfatum fuit promulgatum, omnino invalida sunt; decrevit enim eadem Synodus citata mox sessione canone *imo.* ut hoc suum decretum vim fortiatum a die promulgationis in quavis Parochia: Concilium autem conclusum, ac confirmatum fuit die 26. Januarii anno 1564. ex quo consequitur matrimonia clandestina in illis locis valida esse, quæ jam ante illum annum a fide Catholica defecerant, & promulgationem Concilii excluferant (a).

(a) Talia loca sunt *Anglia, Suecia, Dania, Saxonia, Brandenburgia, Hassia, Hannoverana, Pomerania.*

Non obstante autem legitima legis Tridentinae promulgatione matrimonium clandestinum a persona catholica contractum est validum in eo loco, ubi observantia concilii sine periculo gravis damni aut temporalis, aut spiritualis in praxim deduci nequit; nec enim aliae leges Ecclesiasticae cum periculo gravis damni obligant, nisi detur specialis ratio urgendi legem etiam cum tali periculo ob bonum publicum: hanc opinionem Theologorum nonnulli ex declaratione quadam Gregorii XIII. & Clementis VIII. item ex sententia Congreg. Cardinal. anno 1603. emanata colligunt (a).

Non

merana. Econtra promulgatum fuit Concilium non solum in Italia, Hispania, Lusitania, Polonia, Austria, Bavaria & aliis locis Catholicis, sed teste Cabassutio etiam in Gallia anno 1602. & nunc per Em. Cardinalem Colonitsch etiam in Hungaria. De Belgio, quod a fide vera primum anno 1570. defecit circa promulgationem Concilii dubium decidit Benedictus XIV. per Decretum Matrimonia. 4. Novemb. anno 1741. editum, quo declaravit matrimonia ibidem contracta esse valida, etiam non servata Tridentini lege, eaque deinceps contrahenda esse valida, sive fiant ab haereticis, sive, quod graviter illicitum est, ab haeretico conjuge & Catholica uxore.

(a) Ex observantia legis Tridentinae moraliter impossibili propter gravia damna exinde emergentia Canonistae moderni deducunt, matrimonia Accatholicorum coram suo Praedicatorum celebrata in terris germaniae esse valida; extendunt etiam ad has regiones Bullam Benedicti XIV. pro Belgio datam, eoquod eadem rationes pro Germanis

Non minus valet matrimonium clandestine contractum a sponsis Catholicis, quæ se ante in ejusmodi regiones, ubi promulgatio Tridentini non est facta, domicilium ibi, vel quasi domicilium figendi receperunt; tales enim non agunt in fraudem legis: imo ab *Urbano VIII.* anno 1627. in una Colonienſi die 14. Aprilis data: *Exponi nobis*: sic fuit declaratum. Aliud est si id genus personæ in tales regiones ex hoc præcise motivo se conferant, ut ibidem clandestine contrahant: sic enim manifeste in fraudem legis agunt (a).

Ut impedimentum hoc in vero sensu suo exactius intelligatur, tria potissimum bene advertenda sunt, quinam nempe nomine Parochi veniant, quid ex parte Parochi ad condignam matrimonii assistentiam requiratur, & quid ex parte testium, ut valide matrimonium celebretur, exigatur. Quoad *primum* nomine Parochi, cuius præsentiam Tridentinum præscribit, veniunt
 1. Episcopus, Vicarius Generalis, & Capitulum Cathedrali sede vacante in propria diocesi
 2. Ab

militare ipsis videantur: ex praxi Ecclesiæ constat, tales conjugatos, si ad veram fidem convertantur, ad renovandum coram Parochia Catholico consensum matrimoniale non obstringi.

(a) Plures de hoc casu Cardinalium declarationes Benedictus XIV. *Notificatione*, seu *Institutione Ecclesiastica* 33. allegat. *La Croix* l. 6. p. 3. n. 712. & *Lunigius* in *Spicilegio Ecclesiastico* memoratum Urbani VIII. Decretum sincere referunt.

2. Abbates jurisdictionem quasi Episcopalem habentes in suo territorio, & legati Apostolici in sua provincia. 3. Vicarii curam animarum loco Rectoris Principalis vel Parochi exercentes, sive deim sint temporanei, sive perpetui. 4. Cooperatorum per modum Vicarii *generaliter* curæ animarum in aliqua Paroecia destinati, qui munus Parochiale in omnibus, quibus illud locum habet, obeunt; perinde enim est, sive expressam, sive tacitam a Parocho delegationem habeant. Matrimonii Vagorum valide assistit quilibet Parochus, in cujus Parochia actu morantur: vagi enim, prout dicitur in Tractatu de legibus, subjiuntur legibus locorum, in quibus morantur. Ut autem Parochi ejusmodi matrimoniis etiam licite assistant, Ordinarii ad hoc licentia indigent; ita expresse Tridentina Synodus Sess. 24. c. 7. his verbis mandavit: *Parochis autem præcipit, ne illorum (scilicet vagorum) matrimonii intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.* Tunc vero contrahentes duntaxat pro Vagis habendi sunt, quando ambo sunt Vagi: si etenim una tantum pars vaga sit, & altera pars quasi domicilium habeat, necessarium est, ut ob individuam vitæ societatem una pars alteram sequatur (a).

Quoad

(a) Parochus proprius militum est Curio Castrensis ad exercendam eorum curam specialiter deputatus: dubiis circa eorum matrimonia nunc optime provisum est per consuetudinem Principum Catholicorum, qui ex indulto summi Pontificis

Quoad *secundum* ex parte Parochi, ut matrimonio valide assistat, sequentes conditiones requiruntur. 1. Ut sit proprius Parochus saltem unius contrahentium, videlicet vel sponsi, vel sponsæ. 2. Ut sit unius contrahentium Parochus ratione domicilii vel saltem quasi domicilii; non autem præcise ratione originis: in communiter Theologi sentiunt.

Attamen longe plura sunt, quæ ex parte Parochi ad valorem matrimonii non exiguntur. *1mo.* Non exigitur, ut intra fines suæ Parochiæ matrimonio assistat: hæc siquidem assistentia Jurisdictionis non contentiosæ, sed voluntaria actus est, quæ ubique terrarum iudice etiam non requisito exerceri potest. *2do.* Ad valorem matrimonii sufficit, licet vel violenter, vel dolo inductus assistere compellatur: adhuc enim proprii Parochi vera præsentia habetur. *3tio.* Non requiritur, ut sit Sacerdos: satis enim est, si sit verus & proprius Parochus; quinimo validum subsisteret matrimonium, etsi non foret verus Parochus, dummodo concurrente titulo saltem colorato ex communi errore pro vero Parochia habeatur: alias quandoque fidelibus vix satis provisum esset. *4to.* Non obstat, si sit excommunicatus, suspensus, vel irregularis: quia non obstantibus hisce pœnis verus manet Parochus, nec ante actualem depositionem Parochiale Beneficium amittit. *5to.* Denique valor matrimonii non tollitur.

---

supremum quemdam Curionem Castrensem Jurisdictione quasi Episcopali in reliquos Curiones constitutum designare sapientissime consueverunt.

litur, quamvis Parocho specialiter ab Episcopo interdictum sit, ne contractui matrimoniali assistat: hæc enim omnia faciunt quidem, ut assistentia matrimonii illicita fiat, non tamen, quod invalida sit.

Quoad *tertium* demum, ut valide matrimonium ineat, ex parte testium sequentes conditiones requiruntur. *Prima* est, ut ad minimum duo vel tres sint. *Secunda*, ut testes idonei sint, hoc est, sufficienti rationis sanæ discretione præditi ad recte testificandum de eo, quod agitur. *Tertia*, ut sint moraliter præsentis, id est, ut ad contrahentium dicta, ac facta animum advertant. *Quarta* Licet ad validitatem matrimonii non requiratur, ut testes sint *specialiter rogati*, graviter nihilominus Parochi peccare censentur, nisi testes specialiter rogatos adhibeant; intentio siquidem Tridentini, ubi exigit duos, vel tres testes, non ad confusam hominum quorumvis multitudinem fertur, sed eos solum respicit, qui in omnem eventum de contracto matrimonio legitimum testimonium exhibere possint: repugnare autem intentioni Oecumenicæ Synodi in re tam seria sine justa causa, & cum periculo frustrandi finem concilii, magna esse temeritas videtur (a).

Expo-

(a) Quod concernit pœnas, quas incurrunt tam illi, qui clandestine contrahunt, quam etiam ipsi Parochi, qui matrimonio clandestino assistunt, imprimis hoc modo contrahentes ab Episcopo pœna arbitraria puniendi sunt; dein Parochi salu-

Exposito nunc genuino hujus impedimenti sensu ad ipsa nunc matrimonia clandestina breviter discutienda progredimur. Clandestina matrimonia duplicis sunt generis: quaedam tam secreto & abscondite contrahuntur, ut nullus ad testis; alia coram testibus quidem fiunt, sed absque solemnitatibus a jure & ab Ecclesia requisitis. Prima proprie sunt clandestina; secunda minus proprie, quia personis aliquibus sunt cognita.

Utraque semper damnavit Ecclesia, sed illa praecipue, quibus nullus testis intervenit; quia cum haec in foro Ecclesiae nullo pacto probari queant, innumera hinc scandala oriri possunt. Cum enim inordinatus amor hujusmodi matrimonia plerumque suadeat, saepe evenit, ut irae conjuges sibi que invicem aversi datam fidem revocent, & nova ineant conjugia; vel si abeuntem conjugem alter retinere velit, non potest hic probare verum inter se adesse matrimonium. In primo casu, qui a se invicem discedunt, ut novum alibi matrimonium ineant, in perpetuum adulterio vivunt, & illegitimos filios gignunt: si vero maritus, qui clandestinum antea matrimonium contraxit, postquam aliam uxorem duxit, facti poenitens ad primam tamquam legitimam

berrima hoc Concilii Oecumenici statuta infringere ausi; vel alienos Parochianos sine licentia proprii illorum Parochi conjugere praesumentes, ipso jure tamdiu suspensi sunt, donec ab Ordinario alterius Parochi absolvantur: sic expresse Tridentinum Sess. 24. c. 1. statuit.

Ecclesiæ judicio reverti velit, id exequi nequit, cum primum matrimonium idoneis testibus probare non possit; sed cum secunda conjuge ecclesiastico judicio vivere cogitur, cui secundæ conjugii conjugale debitum reddens semper adulterium committit.

Utriusque generis clandestina Tridentinum Concilium damnavit. Nam quoad ipsa etiam secundi generis matrimonia, testes, coram quibus fiunt, mori possunt, aut corrumpi; unde memorata jam scandala oriri possunt. Secundo cum matrimonium sit Ecclesiæ Sacramentum, postulat religio ut ab Ecclesiæ ministris celebretur, ecclesiastica forma, & cæremoniis. Tertio denunciationibus ante matrimonium factis, plura matrimonia fieri impediuntur in vetitis consanguinitatis gradibus.

Igitur post Tridentini Concilii decretum utriusque generis clandestina matrimonia sunt nulla, quæ valida, prius erant juxta Romæ Ecclesiæ consuetudinem. Id ex antiquis Canonibus probatur, quos affert Gratianus. Lateranense Concilium ita matrimonia clandestina prohibet, ut eadem nulla esse non declaret, at post Tridentinum Concilium an nulla revera sint dubitare est nefas. Sufficit ut illud Decretum in iis diocæsis publicatum fuerit, ubi hujusmodi matrimonia fiunt.

Parochi præsentia ea esse debet, ut ipse Ecclesiam repræsentet, vel dum Sacramentum administrat, cujus est Minister, vel saltem necessarius testis consensus, quem contrahentes sibi in-

vicem præstant. Si esset furiosus, vel ebrius, aut dormiens, matrimonium coram ipso celebratum esset nullum; non enim tunc censetur adesse, quando aptus Minister vel testis esse non potest.

Præsentia utriusque Parochi, viri nempe & mulieris non est necessaria: sufficit, si adit alteruter; Parochus viri in ejusdem parochia, Parochus mulieris in parochia ipsius; sicut sacra Congregatio declaravit sub Pontificibus Pio V. & Gregorio XIII.

Si Parochus extra parochiæ suæ limites sine Episcopi facultate sponfos in matrimonium conjungeret, peccaret quidem Ecclesiæ legem violans; attamen matrimonium esset validum; quemadmodum si Parochus subditos suos extra parochiæ fines absolvat, absolutio est valida.

Parochi testiumque præsentia non est necessaria, quando a conjugibus novus est præstandus consensus, quia ob occultum aliquod impedimentum invalide prius contraxerunt; sed sufficit præsentia Presbyteri, ad quem dispensatio missa est exequenda. Sic declaravit Pius V. Pontifex, ut refert Doctor Navarrus.

Si sponsi coram alieno Parocho matrimonium contrahant, quia proprius eorum Parochus est hæreticus notorius, aut fugit, aut laet, aut obiit; nullum esset hoc matrimonium, nisi alienus Parochus de licentia Episcopi eidem matrimonium assisteret.

Quand

Quando matrimonium pravia nulla denunciatione contrahitur, peccat Parochus eidem assistens, peccant & contrahentes, nisi Episcopi adsit dispensatio. Facile etiam evenire potest ut matrimonium ob occultum aliquod impedimentum sit invalidum, quando ex levi qualibet causa denunciationum dispensatio petitur; & obtinetur: satius propterea esset, si fideles Ecclesie leges exacte servarent; nec ex ambitione, ut se a populo fecernant, aut ex impatientia, vel ex cupiditate, ut eidem citius indulgeant, dispensationes has peterent.

Eum in finem eum sacra Synodus scopum sibi præfixum circa matrimonia clandestina plene assequi desideret, etiam de novo publicas proclamationes in matrimoniis ineundis fieri præcipit; sic enim Sess. 24. c. 1. decernit: *Cum sacra Synodus gravia mala perpendat, quæ ex clandestinis conjugis ortum habent, idcirco S. Lateranensis Concilii sub Innocentio III. celebrati vestigiis inhærendo præcipit, ut in posterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus festis in Ecclesia inter Missarum solemnias publice denunciatur, inter quos matrimonium contrahendum sit, quibus denunciationibus factis si nullum legitimum interponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie Ecclesie procedatur. Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impediri posse, si tot præcesserint denunciationes, tunc vel una tantum fiat, vel saltem Parocho, & duobus vel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur; de-*
inde

inde ante illius consummationem denunciations in Ecclesia fiant, ut, si aliqua subsint impedimenta, facilius detegantur, nisi Ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denunciations remittantur, quod illius prudentiæ & iudicio sacra Synodus relinquit.

Ex hac Tridentini doctrina plura sponuntur corollaria. 1. Denunciations hujusmodi sub præcepto gravi obligare, ita, ut graviter peccet, qui illas sine Episcopi licentia omittit: istud enim præceptum materiam ex se gravem concernit. 2. Parochum graviter peccare, qui unam vel alteram ex tribus denunciationibus sine omni causa omittit: quia legem concilii transgreditur in materia, quam securitas boni publici ex trina denunciatione intenti sub gravi præcipi exigit. 3. Item eundem graviter peccare, si absque gravi causa tribus non festivis diebus denunciations instituat: quia praxis hæc intentioni Ecclesiæ, & fini generali ab ipsa intento, videlicet morali diligentia quoad investiganda matrimonii impedimenta ab Ecclesia præscripta graviter repugnat. 4. Non minus Parochum graviter peccare, qui vel absque expressa Ordinarii dispensatione, vel extra casum necessitatis proclamationes hæc post matrimonium contractum differt: quia lex Concilii Oecumenici mutari nequit, sed tantum pro casu particulari extraordinario propter grave motivum urgentis veræ necessitatis dispensari (a).

(a) Pluribus malis ex denunciationum neglecta originandis Decreta synodalia dioceseos Augustanae sapienter

Ex allato Concilii textu bene quidem deducitur, Episcopum, aut ejus Vicarium generalem in his denunciationibus accedente justa causa posse dispensare (a) hanc autem potestatem S. Synodus Parochis nequaquam concedit, sed ad summum Episcopiam aliquam relinquit pro casu necessitatis extraordinario, ubi dispensatio expectari nequit. Causæ porro ad licitam dispensationem omnes ad hanc generalem causam requiruntur, scilicet, si verum periculum gravis damni appareat, quod ex denunciationibus sponso, vel sponsæ obveniret, nisi denunciationes vel ex toto, vel ex parte omittantur.

Ut vero cunctis fraudibus ac dolis omnis via occludatur, requiritur, ut proclamationes in utriusque contrahentis parochia fiant; sic præscribitur in *Synodo Coloniensi* anno 1662. c. 2. §. 5. his verbis: *Si matrimonium contracturi sint diversarum parochiarum, in utraque fiant pro-*

sapientissime præcaverunt; in his enim part. 2. c. 10. n. 13. sic legitur: *Parochi diligenter examinent, an inter contrahentes ullum impedimentum intercedat.*

(a) Benedictus XIV. in Bulla: *Satis vobis.* anno 1741. 17. Novemb. edita Episcopos ita adhortatur: *Periculi non infrequens occasio vos reddat difficiliore ad remittendum publicationes, a quibus contracturi matrimonium sæpe per malitiosam suggestionem petunt dispensari: licet enim Episcopo relictum sit omnimode super denunciationibus dispensare, hæc tamen facilitas non a sola dispensantis voluntate pendet, sed a Tridentino coercetur artis prudentiæ, discretique arbitrii legibus.*

proclamationes; nec ante Parochus unius ad matrimonii solemnem actum, nisi habito ab altero Parocho testimonio, quod præscriptæ proclamationes in sua parochia legitime factæ fuerint, et de nullo constet impedimento, procedat. Ita patet Gregorius XIII. declaravit.

Si itaque denunciationes juxta præscriptam Tridentini instituantur, & ex illis, qui eas percipiunt, quidam reperitur, qui alicujus inter sponsos latentis impedimenti conscius sit, sub gravi talem defectum Parocho manifestari tenetur, sive sciatur a sponso, sive ab iis ignoretur: ita enim non solum reverentia Sacramento debita, & obligatio naturalis impedienti peccatum proximi, sed & grave onus præcepti Ecclesiæ obediendi postulat. Nihilominus, si ab uno sponso ignoretur, charitatis ordo exigit, ut non statim Parocho, sed prius parti ignoranti manifestetur; si dein spes fructus non affulgeat, parentibus sponso revelandum, quod si neque hac via malo medela pareat, Parocho intimandum erit, non obstante, quod vel secreto naturali, vel etiam juramento secreti servandi tale impedimentum sciatur, eoque hujusmodi secreta vel juramenta in casu proposito essent vincula iniquitatis, subruerentque bonum commune, quod necessario exigit, ne matrimonia invalide contrahantur.

Ast enimvero quid, si sciens impedimentum sibi vel suis ex revelatione grave malum imminere prudenter timeret? in hoc arduo casu nonnulli hanc tradunt regulam, quod, si ex memo-

festatione impedimenti aut grave scandalum, aut grave damnum vel revelanti vel alteri innocenti obveniat, obligatio revelandi cesser: quia (ut dicunt isti Auctores) nec lex charitatis, nec reverentia Sacramenti, nec præceptum Ecclesiæ cum gravamine tanto obligant. Contrarium sentiunt, si sponsi ipsi simile impedimentum sciant; tunc enim vel a matrimonio ineundo desistere, vel dispensationem petere tenerentur, licet ex revelatione infamia sequatur: quia, cum ita contrahere lethale peccatum sit, utique ab hoc perpetrando desistere omni modo obstricti essent.

CAPUT V.

De impedimentis impedientibus.

Expositis iis, quæ ad sufficientem notitiam impedimentorum dirimentium pertinent, nunc etiam ea, quæ de impedimentis impedientibus scitu necessaria sunt, paucis pertractantur. Prævie autem circa quævis impedimenta, seu illa matrimonium dirimant, seu duntaxat impediant, observandum venit, quod nulla ignorantia, etiam invincibilis ab utriusque generis impedimentis incurrendis quempiam excuset: impedimenta siquidem a jure Ecclesiastico non præcise in pœnam statuuntur, sed ex eo potissimum fine, ut homines ab illis actionibus, quibus impedimentum aliquod affigitur, magis absterreantur (a).
Impe-

(a) Benedictus XIV. cum adhuc Bononiensem Archiepiscopatum moderaretur, universis, qui in sua

Impedimenta, quæ matrimonium non tollunt, sed tantum ejus usum impediunt, & contractum ipsum reddunt illicitum, in rigore solummodo quatuor numerantur; si autem & veteris disciplinæ ratio habeatur, quinque, nimirum, sacrum tempus, vetitum, simplex votum, sponsalia, catechismus, & crimen numerantur.

Quando Episcopus, vel ejus generalis Vicarius, aut Judex matrimonium contrahere alibi prohibent, donec controversum examinetur impedimentum, aut lis aliqua finiatur; si ille, cui facta est prohibitio, matrimonium contrahit, mortaliter quidem peccat, sed validum est matrimonium, nisi aliquod ex supra recensitis impedimentum adsit.

Complectitur quoque interdictum Adventus & Quadragesimæ tempus, quò Tridentinum Concilium prohibet non quidem matrimonium celebrare, sed solemnem ejusdem celebrationem Gallicanæ Ecclesiæ consuetudo est, ut nullo modo hoc tempore celebrari matrimonium queat: proinde ad ejus celebrationem Episcopi requiritur dispensatio.

Votum simplex castitatis, aut religionis matrimonium contrahi impedit, sed contractum non irritat. Quicumque post hujusmodi votum nubunt, mortaliter peccant dum matrimonium

---

sua diocesi curam animarum gerebant, Inhibitionem LXXX. scripsit de iis matrimoniis, quæ vetitis temporibus contrahuntur, si proin hac materia casus dubius emergeret, Eximius Auctor consuli posset.

contrahunt, & quoties conjugii opus exercent. Si autem hujusmodi votum alteruter tantum conjugum emisit, non potest hic conjugale debitum ab altero petere, sed tantum reddere expresse aut tacite petenti, nisi dispensationem a Papa aut ab Episcopo obtinuerit. Qui vero vovit, debet votum suum castitatis aut religionis implere, si alter conjux moriatur (*Soto lib. 8. de just. & jure. Toletus lib. 7. cap. 18.*); quod si alterum matrimonium contrahat, denuo quoque peccat.

Quoad sponsalia, si quis cum aliqua iniit sponsalia, nequit cum alia matrimonium celebrare: quod si illud contrahat, mortaliter peccat, nisi justa adsit causa solvendi sponsalia; attamen matrimonium subsistit.

Catechismi impedimentum est, quando quis adultum aliquem tanquam patrinus ante Baptismum catechizat, qui eandem cum ipso cognationem contrahit, veluti si de Baptismo aut Confirmatione ipsum susciperet, hoc solum excepto, quod Catechismus matrimonium contrahi quidem impedit, sed illud non reddit invalidum, sicut invalidum est, si quis cum illa contrahat, quam de Baptismo aut Confirmatione suscepit. Non conveniunt Doctores, utrum mortaliter ille peccet, qui cum hoc impedimento matrimonium contrahit.

Plura sunt crimina, quæ matrimonium olim impediabant, sed non reddebant invalidum.

Mariti incestus (*cap. 1. de eo qui cogn. con- sangu.*) cum uxoris suæ consanguinea, aut uxoris cum mariti sui consanguineo, ad quartum usque gradum, impediēbat, ne maritus vel uxor, post conjugis mortem, possent ullo umquam tempore aliis se matrimonio copulare; non tamen illud, si contraheretur, nullum reddebat.

Qui uxorem suam occidit, potest juxta veterem disciplinam (*33, qu. 2. c. admon.*) eum alia matrimonium contrahere: quod si uxorem occidat, ut adulteram ducat, invalidum cum hac est matrimonium. Impedimentum tamen istud ad uxorem non extenditur, quæ virum suum occidat; de illa enim Canones mentionem non faciunt.

Alienæ sponsæ raptus efficit, ut neque raptor neque cum illa, neque cum alia matrimonium celebrare.

Si conjuges legitimi, unus, aut ambo, ex industria fecerint, ut filium suum de fonte susciperent, si inuupti permanere voluerint, bonum est, si autem, gravis pœnitentia insidiatori injungatur, & simul maneat; & si prævaricator conjugii supervixerit, accerrima pœnitentia mulsetur, & sine spe conjugii maneat (*30. qu. 1. cap. de eo.*).

Qui presbyterum occiderit, duodecim annorum pœnitentia ei secundum canones imponatur: convictus usque ad ultimum tempus vitæ suæ militiæ cingulo careat, & absque spe conjugii maneat (*cap. qui Presbyt. de pœn. & rem.*)

Qui cum Religiosa matrimonium contrahit, ipse quoque spe conjugii privatur.

Sciat Lector, quæcumque nos de matrimonio hæcenus attulimus, ea nos præcipue a Cardinali Tolero, & a doctissimo Estio in Sententias accepisse (dist. 27. & seq.).

Potestas dispensandi in impedimentis impediens Episcopo in sua diœcesi competit, si votum perpetuæ castitatis, & Religionis amplectendæ excipias: hæc enim sibi summus Pontifex reservavit. Quod concernit dispensationem in sponsalibus, neque in iis Episcopus dispensare potest, quinimo nec Papa sine gravissima causa in hypothese, quod sponsalia valida juramento firmata sint: jus enim acquisitum alteri, & insuper juramento firmatum, cum bonum commune respiciat, non nisi ob gravissimam, ac bono publico necessariam causam a sumæ sedis Antistite auferri potest. Si autem valida sponsalia juramento roborata non fuerint, Papa quidem ex justa causa, non vero Episcopus dispensare potest; potestas enim dispensandi in casu, quo alteri tertio jus jam est acquisitum, penes solum supremum Principem esse censetur: sic saltem Jus Canonicum in cap. 2. ex litteris: de sponsal. & matrimon. decernere videtur (a).

Ex

(a) Cum inter impedimenta impediens votum castitatis locum habeat, auferri hoc loco plane meretur cujusdam doctissimi Theologi monitum Confessariis datum, ne puellas in sæculo manentes ejusmodi votum emittere concedant, nisi hæc

P p a

tria

Ex hac doctrina satis perspicuum est, quid sentiendum sit de illa Casuistarum quorundam opinione, qui occurrente aliquo circa usum matrimonii impedimento omnem dispensandi facultatem in Confessarios transferunt, cum facultas ista nec vera sit, nec necessaria; non verum fundamentum enim solidum nec ratio gravis, nec sacrorum Canonum auctoritas præbet, quin potius Ecclesia jubet, ut in re sacramentaria sententiam probabiliorem, & tutiorem sequamur. Neque necessaria est potestas, cum utique ad Ordinarium, vel ejus Generalem Vicarium facilis accessus pateat, ut ibi dispensatio petatur, ubi certa illam dandi potestas habetur.

tria concurrant. 1. *Ætas* valde matura, quæ triginta ad minimum aut quadraginta annos excedat. 2. *Constans* in præterito vitæ tempore, & exacta castitatis observantia. 3. *Sufficiens Patrimonium*, ut a virorum consortio sequestretæ suis sumptibus possint vivere. Qui huic merito acquiescere noluerint, se tam salutare consilium sprevisse, suo tempore certe dolebunt. Vid. P. Amort *Tract. XV. §. III. Tomi II. Theol. Moral.*

